Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et Liv gjenoplevet i Erindringen; Anden Del 1842-49 (1944)

Citation: Heiberg, Johanne Luise: ”2. og 3. Del : 1842-56”, i Heiberg, Johanne Luise: *2. og 3. Del : 1842-56*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 40. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr06val-shoot-idm139696436092448/facsimile.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: 2. og 3. Del : 1842-56

Under de første Akter forholdt Publikum sig i en rolig Døs; men lidt efter lidt syntes det overfyldte Hus, at det dog skulde have lidt Glæde for sine Penge, og nu begyndte Tilskuerne at blive muntre Medspillende, hvis Spil blev livligere og livligere, alt som vort Spil blev mere og mere mat. Da nu en af de tre skandinaviske Brødre mod Slutningen af Stykket kom hjem fra en Reise, paa hvilken han lykkeligt havde faaet sin Examen, og kom løbende ned ad et Fjeldstykke og jublende raabte: „Jeg har faaet min Examen!“ udbrød Publikum i den muntreste Latter, og flere Stemmer raabte: „Vi gratulere!! Vi gratulere!!“ Fra nu af var Ævred opgivet, som man siger. Man lo, man snakkede med, man raabte „O!“ paa de rørende Steder, man applauderede ironisk, og Teppet faldt endelig for sidste Gang under almindelig Latter. Jeg takkede min Gud, at jeg itide havde forudset dette Resultat og gjort Indsigelse mod det rørende skandinaviske Slutningsdigt! Man tænke sig min Situation, om jeg under en saadan Stemning skulde have staaet der og snakket i en Lygte! Jeg var forresten rørt over Publikums Godhed imod mig denne Aften; thi saa ofte jeg traadte ind paa Scenen, var der stille; ikke en Lyd yttredes i det muntre Hus under mit Spil eller ved nogen af de mange næsten udeskende comiske Bortgange, som min Rolle indeholdt. Ikke let har noget Bifald i den Grad glædet og smigret mig som denne Aftens Taushed. Stykket var forbi og mine Lidelser endte. Jeg var tilmode som En, der havde været i Havsnød og nu stod reddet paa den tørre, velsignede, faste Jord. Jeg var glad, næsten til Overgivenhed. Men vare mine Lidelser nu endte, saa begyndte mine Kammeraters først. De andre Damer i Stykket strømmede ind til mig for at give deres Indignation og Bedrøvelse Luft. Da de undredes over mit glade Lune, sagde jeg: „Misund mig ikke dette, jeg har havt mine Lidelser forud; I maa nu bære Eders bagefter.“ Lige saa sukkende og betynget jeg var kjørt ind til Theatret, lige saa let kjørte jeg hjem, da Alt var overstaaet. Jeg kunde ikke lade være at synge høit i Karetten; jeg var fri for i Sommer; jeg traadte glad ind til Thebordet, hvor Heiberg ventede mig; min Glæde smittede ham, der ogsaa paa mine Vegne havde havt en tung Aften; vi drak de skandinaviske Brødres Glemsel i et Glas Vin og gik til Ro, haabende en bedre Dag i Morgen. Næste Morgen sendte Fru Hall Bud ind til mig, om jeg ikke vilde tjene hende i at komme et Øieblik ind til hende, da hun alt i flere Dage havde maattet holde Sengen paa Grund af en stærk Forkjølelse. Jeg gik strax ind til hende. Hun laa i Sengen, rakte Haanden ud imod mig og sagde næsten med Graad: „Hvorledes har De det, min søde Ven, efter den afskyelige Aften i Gaar, som Hall har fortalt mig om?“ Ved at se hendes bedrøvelige Mine, kunde jeg ikke bare mig; jeg brast i Latter. Hun saae forundret paa mig. „Kan De le deraf?“ sagde hun. „Ja, hvorfor ikke?“ svarede jeg, „det er jo forbi, og jeg

har grædt saa længe forud, at jeg nu virkelig ikke kan mere." Da hun saae, hvor let jeg nu var om Hjertet, slog hun ind i min Tone, og jeg morede hende nu med omstændeligt at fortælle hende alle de Scener, jeg havde været Vidne til hag Scenen, paa Scenen og ude i Publikum.

Se, denne Forestilling var nu Nr. 1 af det, der forbitrede mig denne Sommer; nu kommer Nr. 2.

Det er lykkelige Tider, hvor vor Kritik endnu ikke er vakt. Jeg har kjendt saadanne Tider i mit Theaterliv — men det er længe siden — hvor ingen Kritik forbitrede mig Nydelsen af at spille Comedie. Var Rollen hvad man kalder en smuk Rolle, det vil sige, var den saaledes, at jeg forudsaae, at jeg i denne Rolle vilde gjøre Virkning, da var jeg tilfreds og glædede mig til at spille den. Om Stykket havde Værdi som Kunstværk, om Rollen var psychologisk sand, om Dictionen i den var ædel, simpel, om Verset var rent i sine Former, om der var Enhed i Characterteegningen, om Sujettet var kunstnerisk behandlet; kort, om der var Sandhed i det hele Stykke, eller om det som Helhed var et affecteret Dagsproduct, herom spurgte jeg dengang ikke mig selv; det kostede mig ikke en urolig Tanke; jeg spillede min Rolle, for det meste godt, og selv om jeg ikke altid syntes dette, saa syntes Publikum det, og dermed slog jeg mig til Ro. Saaledes kunde og burde det ikke blive ved. Det kunde ikke være andet, end at min Kritik, min Dom lidt efter lidt i Omgang med Heiberg, med hans Moder og saa mange Andre maatte udvikle sig ikke blot til at modtage, men ogsaa til at gjøre Rede for det Modtagne, til at kunne skjelne imellem Ondt og Godt. Jeg var paa dette Tidspunkt 32 Aar. Jeg kunde ikke længere med Taalmodighed, i Uvidenhed lade mine Evner misbruge, snart til eet maadeligt Arbeide, snart til et andet, uden at det smertede mig. Jeg havde alt i adskillig Tid maattet spørge mig selv: Er det ret, er det kunstnerisk rigtigt, for ikke at sige: Er det ikke unaturligt saaledes ved sit Talent at bidrage til, at saa meget Forkastetigt gaar igjennem hos Publikum og forvirrer dets Begreber om dramatisk Kunst, idet det forvexler Skuespilterinden med det Stykke, hvori hun optræder. Mangfoldige Gange vare Stykker skrevne, som kun hvilede paa den Interesse, der skulde ligge i at se mig i en eiendommelig Situation, i et mærkeligt Costume, i Benyttelsen af min Evne til at synge Couplets, eller til Dans, til Declamation af lange, kunstige Digte o. s. v. Jeg var led og kjed af alle disse Misbrug, især naar de stode ganske forladte af al virkelig Kunstinspiration. Men hvad var herved at gjøre? Modsatte jeg mig dette Misbrug, saa gik det mig som med Maurerpigen, Forfatterne rasede imod mig og ansaae mig for deres Hjernefostres Morder, for ikke at tale om, hvorledes de ganske naivt foreholdt mig, at de havde gjort Regning paa en Indtægt, som det vilde sætte dem i den største Forlegenhed at gaa glip af; vedblev jeg med Fasthed